

Trollhättans Stad

Stadsgemensam handlingsplan för horisontella perspektiv 2018

 Trollhättans Stad	Dokumentbeteckning Stadsgemensam handlingsplan horisontella perspektiv 2018	Dnr KS 2017/292
Antaget av/Ansvarig Stadsdirektörens ledningsgrupp	Handläggare/Förvaltning Kvalitetschef, Kommunstyrelsens förvaltning	Datum/Ersätter 20180117 Ers 20170428

Syfte Bidra till en socialt och ekologisk hållbar utveckling i Trollhättan
Gäller för Stadens förvaltningar
Referensdokument Mål- och resursplan 2016-2019, Policy för social hållbarhet, Miljöpolicy, Strategi för social hållbarhet, rapporten Utmaningar och möjliga vägar framåt. Nationella och Regionala miljömål, Utmaningar för ett Hållbart Västra Götaland, Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om samt Agenda 2030.
Ansvar och genomförande Samtliga förvaltningar
Uppföljning Stadsdirektörens ledningsgrupp med stöd av strategier för de horisontella perspektiven

Stadsgemensam handlingsplan för horisontella perspektiv 2018

Staden kan genom sin varierande och omfattande verksamhet, som dessutom når många invånare, påverka den ekonomiska, sociala och ekologiska utvecklingen i Trollhättan och samhället.

De horisontella perspektiven som prioriterats i MRP 2016 - 2019 är folkhälsa, integration/inkludering, jämställdhet, skydd och säkerhet, finskt förvaltningsområde (dessa perspektiv avser social hållbarhet) och miljö (detta perspektiv avser ekologisk hållbarhet). Perspektiven är strategiskt viktiga och bildar tillsammans grunden för en långsiktigt hållbar utveckling. I Strategi för social hållbarhet finns ställningstaganden för övergripande förutsättningar samt social hållbarhet i ett livscykelperspektiv. Dessa ställningstagande med sina olika inriktningar återfinns i rapporten Utmaningar och möjliga vägar framåt, där även forskningsbaserade förslag på åtgärder kopplats till inriktningarna. Förvaltningarna har möjligheten att använda rapporten som ett verktyg och i sina handlingsplaner välja aktiviteter utifrån förslagen. Aktiviteter som både kan kopplas samman med de horisontella perspektiven och går in under stadens övergripande satsningar för social hållbarhet, ingår i en stadsgemensamma handlingsplan.

Den stadsgemensamma handlingsplanen innehåller aktiviteter, vilka förvaltningar (ev område) som ansvarar för dem, vilken förvaltning som samordnar (om flera förvaltningar jobbar tillsammans i en aktivitet), samverkande parter (utanför den kommunala organisationen) samt vilket horisontellt perspektiv det avser.

Uppföljning av handlingsplanen sker i stadsdirektörens ledningsgrupp i enlighet med årscykel för mål- och budgetuppföljning (april, augusti och helår). Berörda nämnder/styrelser/utskott informeras om planen och dess genomförande av förvaltningarna. Aktiviteterna genomförs inom förvaltningarnas ordinarie resurser.

Ekologisk hållbarhet

I stadens olika planer och styrdokument finns beslut om energieffektivisering, förnybar energi, avfallshantering, naturvårdsfrågor, trafikfrågor, andelen ekologiska livsmedel, dagvatten etc. Det finns även beslut om mål för Fairtrade Ciy och bestämmelse om resor i tjänsten. Miljöarbetet ska bedrivas i enlighet med dessa beslut och bestämmelser. För att utveckla miljöarbetet har förvaltningarna lyft fram handlingsplanens aktiviteter som ska tydliggöra organisationens förhållningssätt och utveckling vad gäller miljömedveten organisation.

Den stadsgemensamma handlingsplanen är från och med 2018 knutet till Länsstyrelsens fyra utmaningar för ett *Hållbart Västra Götaland*. Utmaningarna i sin tur kan kopplas till de nationella miljömålen och de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030.

De fyra utmaningarna som är kopplade till Regionala Miljömålen för Västra Götaland är.

1. Minskad klimatpåverkan och ren luft

Målet är att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader med en strävan att begränsa den till högst 1,5 grader. I praktiken innebär det att utsläppen av växthusgaser, i alla fall i den rika delen av världen, ska vara noll år 2050.

2. Hållbar användning av vattenmiljöer

En bra vattenkvalitet är en förutsättning för vår rekreation, friluftsliv, livsmedelproduktion och dricksvatten. Vattnet är en viktig livsmiljö för många arter, och vi behöver skydda och bevara vattenlevande djur och växter liksom deras livsmiljöer.

3. Hållbart brukande av skog och odlingslandskap

Den pågående förlusten av biologisk mångfald är ett globalt problem. Vi har ett stort ansvar på lokal nivå att hindra att djur och växter dör ut, och bevara deras livsmiljöer och ekosystem. Fungerande ekosystem är en förutsättning för att behålla de viktiga ekosystemtjänster som vi får av naturen såsom rent vatten, livsmedel och rekreation.

4. God boendemiljö och hållbar konsumtion

Kvaliteter i tätorterna behöver värnas så att ökad täthet kombineras med möjligheter till rekreation och biodiversitet, utan bullerstörningar och med hänsyn till kulturmiljö och resurseffektivitet. Inomhus behöver vi säkerställa att vi inte blir sjuka av dålig ventilation och skadliga ämnen.

1. Öka organisationens arbete vad gäller miljömedvetenhet

- 9.1 Arbeta för att lyfta och samla stadens ambitioner och arbete med naturmiljö-folkhälsa-turism-friluftsliv.
- 9.2 Miljöinformation till nyanlända.
- 9.3 Arbeta med förhållningssättet när det gäller att släcka lampor, stänga av datorer. Belysning, datorer och skärmar ska stängas av när rummet lämnas .
- 9.4 Öka personalens kunskap så att tekniska hjälpmedel (datorer, kopiatorer) används på rätt sätt för att bl a minska pappersförbrukningen.

Syfte: "Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

Tidplan: 2018

Ansvarig förvaltning: Respektive förvaltning

Deltagande förvaltningar: KSF, SBF, MF, ASF

Avser perspektiv: Miljö: Bidrar till att uppfylla Trollhättans Stads miljöpolicy och samtliga 16 nationella miljömål alla fyra regionala utmaningar (se ovan).

10. Energieffektivisering

- 10.1 Införa gemensam energiuppföljning som stöd i det dagliga effektiviseringsarbetet i fastigheter och anläggningar förvaltade av staden.
- 10.2 Använd miljöbyggnad silver vid nybyggnation för minskad energianvändning och mindre miljö- och hälsopåverkan.

Syfte: Halten av växthusgaser i atmosfären ska i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. "Begränsad klimatpåverkan" ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Bidra till ett långsiktigt hållbart energisystem med liten klimatpåverkan.

Tidplan: 2018

Ansvarig förvaltning: Respektive förvaltning

Deltagande förvaltningar: SBF, KSF, SF

Avser perspektiv: Miljö: Minskad klimatpåverkan och ren luft samt God boendemiljö och hållbar konsumtion Bidrar till att minska energianvändningen med 2 % per år (Energiplan) samt det nationella miljömålet *Begränsad klimatpåverkan*.

11. Minska matsvinnet

- 11.1 Fortsätta arbetet med att minska matsvinnet från planering till servering
- 11.2 Arbeta för att minska tallrikssvinnet

Syfte: Minska halten av växthusgaser från livsmedelssektorn. Livsmedel har stor klimatpåverkan eftersom det går åt mycket energi för att framställa, transportera och tillaga dem. Minskar matsvinnet så blir utsläppen av växthusgaser lägre.

Tidplan: 2018

Ansvarig förvaltning: Respektive förvaltning

Deltagande förvaltningar: SF, UTB, OF

Avser perspektiv: Miljö: Minskad klimatpåverkan och ren luft. Bidrar till att minska matsvinnet (Avfallsplan), att inköpa minst 25 % ekologiska livsmedel till år 2019 (programförklaring) samt nationellt miljömål: "Begränsad klimatpåverkan".

12. Öka tillgång och förståelse för biologisk mångfald

- 12.1 Arbeta för att utveckla stadsodling.
- 12.2 Arbeta med skolskogs-konceptet så det blir känt i utbildningsförvaltningen.
- 12.3 Arbeta för att utveckla stadens "gröna" miljömålsarbete.
- 12.4 Arbeta för att staden på sikt tar fram en gemensam målbild av stadens markinnehav.
- 12.5 Revidering av friluftsplänen görs utifrån två perspektiv dels som ett dokument för staden och framtida beslutsunderlag och dels för att invånarna ska kunna hitta ut till bra platser i vår vackra kommun. Det ska vara en användarvänlig version utifrån dagens krav på teknik.
- 12.6 Börja att undersöka de kriterier som ska uppfyllas för att Öresjöbadet eventuellt ska kunna bli en strand med Blå Flagg 2019 eller 2020. För att få Blå Flagg måste varje strand uppfylla ett antal kriterier inom områdena vattenkvalitet, säkerhet och service, miljöutbildning samt information.

Syfte: Landskapen blir allt mer uppdelade av vägar och byggnader vilket försämrar djur och växters livsvillkor. Mark och vatten används intensivt och efterfrågan på resurser som livsmedel, råvaror, energi och vatten ökar. Det är en stor utmaning att möta resursbehovet utan att överutnyttja olika ekosystem och öka pressen på olika arter. Ekosystemtjänster är sådant som naturen tillhandahåller och som människan är direkt beroende av.

Tidplan: 2018

Ansvarig förvaltning: Respektive förvaltning

Deltagande förvaltning: ASF, SBF, KFF, MF

Avser perspektiv: Miljö: Minskad klimatpåverkan och ren luft, Hållbart brukande av skog och odlingslandskap samt God boendemiljö och hållbar konsumtion
Bidrar till mål i Naturvårdsplan samt nationellt miljömål "Ett rikt växt och djurliv."

13. Minska användningen av fossila drivmedel

- 13.1 Fortsätta arbetet med fossilbränslefri hemvård – genom implementering av elfordon som komplement till biogasfordon på alla enheter.
- 13.2 Följa bestämmelse för resor i tjänsten med mer kollektivtrafik, gång och cykel samt lära sig att använda resfria möten.
- 13.3 Maskiner (stora och små) som drivs av fossila bränslen ska successivt ersättas med maskiner med fossilfria alternativ (transporter).

Syfte: Koncentrationen av koldioxid och andra växthusgaser i atmosfären stiger allt mer eftersom de globala utsläppen ökar. För att temperaturökningen ska vara möjlig att begränsa till två grader behöver de globala växthusgasutsläppen mer än halveras till år 2050 och vara nära noll år 2100. Trollhättan ska vara en ambassadör för en fossilbränslefri fordonsflotta

Tidplan: Fortsätter under 2018

Ansvarig förvaltning/enhet: Samtliga förvaltningar

Deltagande förvaltningar: OF, ASF, KSF, SF

Avser perspektiv: Miljö: Bidrar till att öka andelen förnybar energi 100% till år 2020 (Energiplan), ökad efterlevnad av "Bestämmelser för resor i tjänsten" samt nationellt miljömål "Begränsad klimatpåverkan".

Social och ekologisk hållbarhet

Aktiviteter som ökar både social och ekologisk hållbarhet. Hållbarhetsperspektiven går i varandra och många aktiviteter har positiv inverkan på både social och ekologisk hållbarhet. Genom att samla aktiviteter med stor bärighet i båda perspektiven ges aktiviteterna mer styrka och utvecklar Trollhättan Stads horisontella perspektiv.

14. Använda upphandling som ett strategiskt verktyg för social- och ekologisk hållbarhet

Sociala krav i upphandling

14.1 Sortimentsrådet ska arbeta för att etiskt märkta varor förs in i ramavtalen

Syfte: Kunna påverka arbetslösheten i Trollhättan samt ställa krav på att anställda och praktikanter har anständiga arbetsvillkor. Upphandlingskraven kan bidra till att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden, öka mångfalden och ge en mer inkluderande arbetsmarknad.

Generationsmålet innebär att vår konsumtion inte ska orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser." Produktion enligt principerna för rättvis handel bidrar till att odlare och anställda i de allra fattigaste länderna får bättre levnadsvillkor.

Tidplan: 2018

Ansvarig förvaltning: Kommunstyrelsens förvaltning/Ekonomikontoret

Deltagande förvaltningar: OF, UTB, KSF, SF

Avser perspektiv: **Folkhälsa**, Integration/Inkludering, Jämställdhet

Miljö: God boendemiljö och hållbar konsumtion. Kommunstyrelsens mål om etisk handel och Fairtrade City.

Öka andelen varor och tjänster som köps via ramavtal.

14.2 Arbeta för att förvaltningarnas avtalstrohet vad gäller beställningar av varor och tjänster ökar genom att bland annat minska antalet beställare.

Syfte: Generationsmålet innebär att vår konsumtion inte ska orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Tidplan: 2018

Ansvarig förvaltning: Kommunstyrelsens förvaltning/Ekonomikontoret

Deltagande förvaltningar: Samtliga förvaltningar

Avser perspektiv: **Folkhälsa och Miljö:** God boendemiljö och hållbar konsumtion.

Öka andelen ekologiska livsmedel

14.3 Sortimentrådet ska arbeta för att ekologiskt märkta varor förs in i ramavtalen.

Syfte: Generationsmålet innebär att vår konsumtion inte ska orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Ett långsiktigt hållbart jordbruk ska kunna förena god miljöhänsyn och god lönsamhet. Produktionen ska ske på ett sätt som bevarar och utvecklar natur och kulturvärdena och behåller markens produktionsförmåga. Ekologisk produktion påverkar flera miljökvalitetsmål i rätt riktning.

Tidplan: 2018

Ansvarig förvaltning: Kommunstyrelsens förvaltning, Serviceförvaltningen

Deltagande förvaltningar:

Avser perspektiv: Folkhälsa och Miljö: God boendemiljö och hållbar konsumtion, Hållbart brukande av skog och odlingslandskap. Bidrar till minst 25 % ekologiska livsmedel till år 2019 (programförklaring) samt nationellt miljömål "Ett rikt odlingslandskap".

15. Beställare ska ta hänsyn till ekologisk- och social hållbarhet vid inköp

Öka andelen ekologiska livsmedel och etiskt märkta produkter

15.1 Ekologiskt och etiskt märkta produkter ska efterfrågas i samband med konferenser, möten och när fika beställs.

15.2 Respektive förvaltnings inköpare ska få kunskap om vilka etiskt och/eller ekologiskt märkta produkter som ska/kan köpas in och i vilken mängd.

15.3 Fortsätta arbetet med att öka andelen ekologiska livsmedel

15.4 Kranvatten serveras istället för flaskvatten

Syfte: Generationsmålet innebär att vår konsumtion inte ska orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser." Produktion enligt principerna för rättvis handel bidrar till att odlare och anställda i de allra fattigaste länderna får bättre levnadsvillkor.

Tidplan: 2018

Ansvarig förvaltning: Samtliga förvaltningar

Deltagande förvaltningar: Samtliga förvaltningar

Avser perspektiv: Folkhälsa och Miljö: God boendemiljö och hållbar konsumtion.

16. Giffri vardag

16.1 Arbeta för tobaksfria miljöer där barn och ungdomar vistas: fritidshem, förskola, skola och idrottsanläggningar.

Syfte: Skapa tobaksfria miljöer för barn och ungdomar för att stärka en hälsofrämjande uppväxt

Tidplan: 2018

Långsiktigt mål: Tobacco Endgame 2025.

Ansvarig förvaltning: Arbetsmarknads- och socialförvaltningen

Deltagande förvaltningar: Samtliga förvaltningar

Övriga samverkande parter: Kunskapsförbundet Väst.

Avser perspektiv: Folkhälsa

Giffri förskola

16.2 Ta fram handlingsplan och checklista som vägledning för utrensningen av produkter och kemikalier som kan vara skadliga utifrån Vägen till en frisk förskola - Strategi för Giffri förskola.

Syfte: Långlivade ämnen som är spridda i miljön eller finns lagrade i varor och byggnader kan påverka människor och miljö under lång tid. Stigande konsumtion leder till ökad kemikalie- och varuproduktion, och därmed ökad spridning av farliga ämnen.

Tidplan: 2018

Ansvarig förvaltning: Utbildningsförvaltningen

Deltagande förvaltningar: UTB, SF, KSF

Avser perspektiv: **Folkhälsa och Miljö:** God boendemiljö och hållbar konsumtion. Bidrar till att minska andelen farligt avfall samt nationellt miljömål "Giffri miljö".

17. Rent, snyggt och tryggt Trollhättan

Arbeta för att minska nedskräpning på offentliga platser.

- 17.1 Öka informationen till invånarna om nedskräpningens kostnader, kvantitet, konsekvenser osv.
- 17.2 Fortsätta och utöka deltagandet i skräpplockardagarna både internt och externt. Engagera flera att delta i skräpplockningen med stöd av Håll Sverige Rents kampanjer.
- 17.3 Fortsätta arbetet med att minska klotter

Ökad trygghet med effektiv belysning

- 17.4 Fortsätta att energieffektivisera gatubelysning, otrygga punkter såsom tunnlar och cykelvägar. Öka trygghetskänslan genom att belysa otrygga punkter.

Syfte: I Sverige har vi ett miljömål, God bebyggd miljö, som strävar efter att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Trygghet, trivsel och attraktivitet i det gemensamma "vardagsrummet" är beroende av att det är rent och snyggt.

Tidplan: 2018

Ansvarig förvaltning: Respektive förvaltning

Deltagande förvaltningar: SBF, KSF, UTB

Avser perspektiv: Folkhälsa och Miljö: Bidrar till att minska nedskräpning på offentliga platser (Avfallsplan) samt nationellt miljömål "God bebyggd miljö. Kopplas till utmaningen: God boendemiljö och hållbar konsumtion.